

УДК 658.152:330

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ СТАБІЛІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Коновал О.А., асистент Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, м. Донецьк

Коновал О. А. Інвестиційна привабливість підприємства в умовах стабілізаційного розвитку економіки.

В умовах сьогодення інвестиції виступають невід'ємною складовою успішного розвитку діяльності підприємства, галузі й економіки в цілому, тому стає очевидною актуальність питання щодо необхідності підвищення інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання на сучасному етапі розвитку української економіки. З метою виявлення перспектив доступності фінансових ресурсів для досягнення інвестиційних цілей здійснюється визначення інвестиційної привабливості окремого напрямку чи сфери діяльності, що враховує комплекс чинників, які формують зовнішні та внутрішні умови для реалізації інвестиційного проекту. Фактори формування інвестиційної привабливості та ступінь активності інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств можна поділити на дві групи чинників, зовнішні та внутрішні, в свою чергу зовнішні – це фактори зовнішнього середовища підприємства, що формуються на рівні держави, регіону, галузі. Внутрішні фактори підприємства залежать від його фінансової, економічної й комерційної діяльності. Головними напрямками прискорення процесів оновлення виробництва є ефективне використання внутрішніх і залучених ззовні інвестицій, які забезпечують стабілізаційний розвиток підприємства та української економіки в цілому. Забезпечення інвестиційної привабливості українських підприємств є стратегічним завданням розвитку та інтеграції у світовий економічний простір, що потребує досягнення Україною статусу інвестиційно-привабливої держави. Тому в умовах розвитку ринкових відносин, питання, що пов'язані із активізацією інвестиційних процесів, пошуком використання резервів підвищення ефективності інвестицій на підприємствах, що визначають привабливість галузі, регіону та економіки держави в цілому набувають пріоритетного значення. Активізація інвестиційних процесів в Україні можлива лише за умов розробки відповідних механізмів управління інвестиційною привабливістю суб'єктів господарювання.

Коновал А. А. Инвестиционная привлекательность предприятия в условиях стабилизационного развития экономики.

В современных условиях инвестиции выступают неотъемлемой составляющей успешного развития деятельности предприятия, отрасли и экономики в целом, таким образом, актуальность направления исследования обусловлена необходимостью повышения инвестиционной привлекательности субъектов хозяйствования на современном этапе развития украинской экономики. С целью выявления перспектив доступности финансовых ресурсов для достижения инвестиционных целей необходимо определять инвестиционную привлекательность отдельного направления или сферы деятельности, которые учитывают комплекс факторов, которые формируют внешние и внутренние условия для реализации инвестиционного проекта и обеспечения инвестиционной привлекательности предприятия. Факторы формирования инвестиционной привлекательности и степень активности инвестиционной деятельности и инвестиционной привлекательности отечественных предприятий можно разделить на две группы факторов, внешние и внутренние, в свою очередь внешние – это факторы, которые формируются на уровне государства, региона, отрасли. Внутренние факторы предприятия зависят от его финансовой, экономической и коммерческой деятельности. Главными направлениями ускорения процессов обновления производства является эффективное использование внутренних и привлеченных инвестиций, которые обеспечивают стабилизационное развитие предприятия. Обеспечение инвестиционной привлекательности украинских предприятий является стратегическим заданием развития и интеграции в мировое экономическое пространство, которое может быть обеспечено за счет достижения Украиной инвестиционной-привлекательности. Поэтому в условиях развития рыночных отношений, вопросы, которые связаны с активизацией инвестиционных процессов, поиском резервов повышения эффективности использования инвестиций на предприятии, которые определяют привлекательность отрасли, региона и экономики государства в целом приобретают приоритетное значение. Активизация инвестиционных процессов в Украине возможна лишь при условиях разработки соответствующих механизмов управления инвестиционной привлекательностью субъектов ведения хозяйства.

Konovall A. Investment attractiveness of enterprises in the conditions of stabilizing development of economy.

In modern conditions investments act as the integral component of a successful development of activities of the entity, an industry and economy as a whole, thus, relevance of the direction of research is caused by need of increase of investment appeal of subjects of managing at the present stage of development of the Ukrainian economy. For the purpose of identification of prospects of availability of financial resources for achievement of the investment purposes it is necessary to determine investment appeal of the separate direction or a field of activity which consider a complex of

factors which create external and internal conditions for implementation of the investment project and ensuring investment appeal of the entity. Factors of forming of investment appeal and activity rate of investing activities and investment appeal of domestic enterprises can be divided into two groups of factors, external and internal, in turn external are factors which are created at the level of the state, the region, an industry. Internal factors of the entity depend on its financial, economic and business activity. The main directions of acceleration of processes of updating of production is effective use of the internal and attracted investments which provide stabilization development of the entity. Ensuring investment appeal of the Ukrainian entities is a strategic task of development and integration into world economic space which can be provided at the expense of achievement of investment appeal by Ukraine. Therefore in the conditions of development of the market relations, questions which are connected with activation of investment processes, search of allowances of increase of efficiency of use of investments at the entity which determine appeal of an industry, region and state economy as a whole purchase priority value. Activation of investment processes in Ukraine is possible only under conditions of development of the corresponding controlling mechanisms investment appeal of subjects of business keeping.

Постановка проблеми. Актуальність даної теми дослідження обумовлена тим, що ефективний розвиток національної економіки залежить від застосування новітніх підходів до визначення, формування та залучення інвестицій, які є не тільки невід'ємною складовою розвитку окремого підприємства, а й визначають успіх в досягненні стабільного розвитку країни, що в свою чергу формує передумови розвитку діяльності кожного окремого підприємства.

Підвищення активності інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств є однією з головних передумов стабілізації і розвитку економіки, але суб'єкти господарювання в умовах невизначеності стикаються з такою серйозною перешкодою, як дефіцит інвестиційних ресурсів. Вивчення світового й вітчизняного досвіду свідчить, що вирішення проблем інвестиційного забезпечення стабільного розвитку підприємства полягає, в обґрунтуванні теоретичних підходів для збільшення обсягів притоку інвестицій, що потребує визначення інвестиційної привабливості об'єкта вкладання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та практичні аспекти інвестиційної привабливості знайшли висвітлення у наукових працях вітчизняних і зарубіжних економістів: І.А.Бланка [1], Л.В. Осецького [2], А.А.Пересади [3], Л.М. Борщ [4], Д.М. Червоньова [5], О.С. Кузьміна, С.В Князя [6], Б.М. Щукіна [7], Т.В Майорова [8] та інші.

Деякі з них наголошують на необхідності оцінки взаємозв'язків між рівнем інвестиційної активності та інноваціями [2]. Багато уваги приділяється фінансовим інвестиціям, зокрема ролі міжнародних інвестицій у забезпеченні зростання економіки України [3,4].

В працях інших дослідників [5, 6, 7] відображено питання щодо створення систем управління та організації інвестиційного менеджменту, розробки інвестиційних стратегій, формування інвестиційних ресурсів та обґрунтування інвестиційних проектів. Науковий інтерес викликають дослідження, пов'язані із визначенням рівня соціальної значущості інвестицій [8], але не зважаючи на велику кількість підходів до висвітлення питань щодо інвестиційної привабливості підприємства відсутня єдина точка зору щодо проблем визначення та забезпечення інвестиційної привабливості підприємств як складової залучення інвестицій.

Мета статті полягає в визначенні теоретичних складових та факторів впливу на інвестиційну привабливість підприємства в умовах стабілізаційного розвитку економіки на рівні держави, галузі, регіону та самого підприємства.

Викладення основного матеріалу. Підвищення активності інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств є однією з головних передумов стабілізації і розвитку економіки, але відсутність та дефіцит інвестиційних ресурсів, не сприяє поліпшенню інвестиційної активності суб'єктів господарювання. Вивчення світового й вітчизняного досвіду дають змогу відзначити, що вирішення проблем інвестиційного забезпечення стабілізаційного розвитку підприємств полягає, в першу чергу, в обґрунтуванні теоретичних та методичних підходів для збільшення обсягів залучення інвестицій.

У період фінансової кризи, яку переживає увесь світ, для підтримання національних економік не вистачає саме інвестиційних ресурсів. В Україні питання залучення зовнішніх чи внутрішніх інвестицій стало актуальним одразу після здобуття незалежності. Сьогодні проблеми інвестування національної економіки України виходять на перше місце, бо тільки їх вирішення забезпечить стабілізаційний шлях їх розвитку.

Забезпечення інвестиційної привабливості українських підприємств є стратегічним завданням їх розвитку та інтеграції у світовий економічний простір, що потребує досягнення Україною статусу інвестиційно-привабливої країни.

Сучасний стан ринкової економіки, реформування власності, підвищення рівня конкурентоспроможності продукції на сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки наповнюють новим змістом інвестиційні процеси, що відбуваються на підприємствах та визначають характер і умови їх здійснення. Це стосується, насамперед, цільової спрямованості інвестиційної діяльності, яка, визначається отриманням прибутку учасниками процесу, що забезпечує створення та використання об'єктів інвестування. При здійсненні інвестиційної діяльності слід враховувати інтереси кожного з учасників, які приймають участь в інвестиційному процесі, оскільки саме вони визначають необхідність вкладання капіталу в подальший розвиток або створення підприємства. В свою чергу мотивація учасників інвестиційного процесу може бути обумовлена

розміром очікуваних доходів або результатів, у вигляді отримання максимальної величини прибутку при найменших витратах.

Інвестиційна привабливість визначається комплексом різноманітних факторів, перелік і вага яких може змінюватись в залежності від:

- 1) виробничо-технічних особливостей діяльності підприємства, в яке інвестуються кошти;
- 2) цілей інвесторів;
- 3) економічного розвитку підприємства у минулому й теперішньому часі;
- 4) очікуваних темпів зростання виробництва;
- 5) впливу зовнішніх факторів, зокрема діючого законодавства, екологічної ситуації, рівня конкуренції.

Виходячи з того, що інвестиції життєво необхідні для розвитку діяльності не тільки підприємства, але галузі й економіки в цілому, стає очевидною необхідність підвищення інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання на сучасному етапі розвитку української економіки.

Ефективність інвестиційної діяльності підприємства, насамперед, залежить від її стимулювання й підтримки на усіх рівнях управління. Дослідження стимулювання та підтримки інвестиційної діяльності українських підприємств проводилось з урахуванням закордонного та вітчизняного досвідів, що дало можливість визначити такі головні напрямки, прискорення процесів оновлення виробництва та ефективного використання внутрішніх і залучених ззовні інвестицій, які забезпечують стабілізаційний розвиток української економіки:

- 1) надання пільг підприємствам, установам та організаціям інвестиційної інфраструктури, запровадження податкових "канікул" і податкових інвестиційних кредитів;
- 2) зменшення бази оподаткування з урахуванням внесків у спеціальні фонди підприємства (інноваційний, інвестиційний, амортизаційний та т.п.);
- 3) створення умов стимулювання фінансово-кредитних установ за кредитування діяльності суб'єктів господарювання.

Досвід України та інших держав свідчить про можливість створення фондів підтримки інвестиційної діяльності на всіх рівнях, а саме: українського інвестиційного фонду, фонду виробничих інвестицій (фінансування проектів, які не увійшли до складу державних цільових програм), регіональних фондів, створення загальнодержавних фондів підтримки інвестиційної діяльності для інвестиційно-привабливих міст, а також створення венчурних фондів.

Інвестиційна привабливість підприємства повинна формуватися не тільки на рівні держави, регіону, галузі, але і на рівні самого підприємства. Оскільки склад факторів, які впливають на формування кожного рівня привабливості, нечітко визначений, то проведення його уточнення домінантності, почнемо з факторів, які формують державну компоненту впливу на інвестиційну привабливість. За нею слідує чинники, що обумовлюють привабливість інвесторів до діяльності регіону та галузі. Привабливість галузі є складовою привабливості регіону. Нижній щабель привабливості формує фактори інвестиційної привабливості підприємства.

При визначенні підсумкових висновків оцінки інвестиційної привабливості підприємства, всі фактори певною мірою стають рівнозначними. Свідченням цього є той факт, що, висока інвестиційна привабливість держави, регіону чи галузі не є гарантом високої інвестиційної привабливості окремого підприємства. В той же час підприємство, як об'єкт вкладання, із задовільними фінансовими показниками може не бути привабливим для інвестора, у разі його знаходження в країні з нестабільною економікою. Тому, лише оптимальне поєднання головних напрямків формування інвестиційної привабливості підприємства дає змогу визначити привабливий стан підприємства для майбутнього інвестора..

Оцінка рівня інвестиційної привабливості підприємства значною мірою полегшує виявлення факторів і резервів підвищення, серед таких факторів на рівні держави слід відзначити: політичне, економічне, правове та соціально-культурне середовище;

на регіональному рівні: економічна розвиненість регіону, інвестиційна інфраструктура, демографічний стан, наявність специфічних ризиків;

на галузевому рівні: конкуренція, розмір ринку, потенціал ринку, перепони при входженні в галузь та при виході з галузі, технологічні фактори, соціальні фактори;

на рівні підприємства: форма власності, менеджмент, фінансові показники, вартість підприємства, потенціал акцій.

Слід відзначити, що окремі фактори можуть суттєво змінюватися або бути винятковими для досліджуваного об'єкту. Серед основних узагальнюючих показників, які характеризують рівень економічного розвитку регіону, необхідно виділити обсяг інвестицій у основний капітал та валову додану вартість, а серед показників галузі – обсяг інвестицій у неї, фінансові результати діяльності її підприємств та рентабельність виробництва продукції (послуг).

Привабливість України для іноземних інвесторів визначається, передусім, наявністю галузей, що знаходяться на фазі зростання серед таких слід відзначити: зв'язок, банківську сферу, страхування та будівництво. Фінансовий сектор є привабливим для зовнішнього інвестування завдяки вищим порівняно із європейськими країнами ставкам прибутковості, оскільки, частка іноземного капіталу в даному секторі складає майже третину від загального обсягу інвестицій.

Склад фінансових показників, що використовуються при аналізі привабливості підприємства, може варіюватися. Однак слід звернути увагу й на те, що фінансові показники не є єдиними, що визначають інвестиційну привабливість підприємства. Великого значення при цьому набуває форма власності, на якій формуються характерні риси діяльності підприємства на ринку.

В свою чергу поява акціонерних товариств в українській та світовій економіці, призвела до визначення окремої групи показників інвестиційної привабливості, які базуються на співвіднесенні певних параметрів: отриманого прибутку, дивідендів, що виплачуються з нього та вартості статутного фонду потенційного підприємства-реципієнта. Необхідно відзначити стиль управління, якого дотримується керівництво підприємства або топ-менеджери, який також визначає інвестиційну привабливість підприємства для майбутніх інвесторів, через важкість кількісного вимірювання впливу даного фактора на стабільний розвиток підприємства, а також на потенційну ефективність капіталовкладень.

Рівень отриманих результатів характеризується показниками ефективності, які кількісно обґрунтовують певне інвестиційне рішення. Тому в умовах розвитку ринкових відносин вагомо значення набувають питання, що спрямовані на активізацією інвестиційних процесів, пошук та використання резервів підвищення ефективності інвестицій на підприємствах, що забезпечує підвищення привабливості галузі, регіону та економіки держави в цілому.

Висновки. Підвищення інвестиційної привабливості підприємств може бути досягнуто лише після визначення та оцінки усіх факторів впливу на інвестиційну привабливість підприємства, як зовнішніх – на рівні держави, регіону та галузі, так і внутрішніх – на рівні самого підприємства. Тільки сукупність зусиль держави та підприємств на різних щаблях формування інвестиційної привабливості дозволить українській економіці вирішити низку наявних проблем пов'язаних з поліпшенням інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств і створювати сприятливі умови щодо залучення необхідного обсягу коштів для ефективного проведення реформ та забезпечення прибуткової діяльності суб'єктів господарювання.

Отже, для підвищення інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств необхідно втілювати зміни в діяльності не тільки самих підприємств, але і галузей, регіонів й держави, в свою чергу оцінка впливу зазначених факторів на формування інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємства буде складати подальший напрям наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент: [Учебный курс] / И.А. Бланк – К.: Эльга. – Н, Ника-Центр, 2001. – 448 с.
2. Осецкий В.Л. Инвестиції та інновації: проблеми теорії і практики. – К.: ІАЕ УААН, 2003. — 413 с.
3. Пересада А.А., Коваленко Ю.М. Фінансові інвестиції / Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана. – К.: КНЕУ, 2006. – 728 с.
4. Борщ Л.М. Інвестиції в Україні: стан, проблеми і перспективи. – 2-ге вид., стер. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2003. – 318 с.
5. Черваньов Д.М. Менеджмент інвестиційної діяльності: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2003. – 622 с.
6. Кузьмін О.Є., Князь С.В., Тувакова Н.В., Кузнецова А.Я. Інвестиційна та інноваційна діяльність / Національний ун-т “Львівська політехніка”; Національний банк України; Львівський банківський ін-т / Олег Є.К. (наук. ред.). – Л.: ЛБІ НБУ, 2003. – 231 с.
7. Щукін Б.М. Аналіз інвестиційних проєктів: Конспект лекцій. – К.: МАУП, 2002. – 128 с.: іл. – Бібліогр.: 125 с.
8. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Навчальний посібник. – Київ: “Центр навчальної літератури”, 2004. – 376 с.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційні процеси, інвестування, інвестиційний менеджмент, інвестиційна активність.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционные процессы, инвестирование, инвестиционный менеджмент, инвестиционная активность.

Keywords: investments, investment processes, investing, investment management, investment activity.